

Succeslessen; maar dan anders (3)

Het curriculum van de ALO in Amsterdam is de laatste jaren op de schop genomen. Dat heeft erin geresulteerd dat losse vakken in grote mate tot het verleden behoren. In jaar drie en vier werken alle disciplines nu samen binnen de drie grote thema's: vakinhoudelijk, vakdidactisch en vakpedagogisch en ze ondersteunen elkaar. In dit artikel het verhaal van de solo-dans als eindstation van een vakpedagogisch proces verkregen via een interview met ALO-docent Sander Plomp.

INTERVIEW EN FOTO'S HANS DIJKHOFF

Het geven van dit derdejaars programma binnen de lijn 'pedagogisch bekwaam' komt voort uit het nieuwe beroepsprofiel van de 'leraar lichamelijke opvoeding'. Binnen dit beroepsprofiel wordt gesteld dat het de verantwoordelijkheid van de leraar L.O. is: 'het creëren van een sociaal-emotioneel veilig, ondersteunend, stimulerend en daarmee een motiverend leerklimaat (pedagogisch bekwaam)'. Daarnaast wordt het als essentieel gezien dat: 'de leraar LO beschikt over zelfkennis en in staat is tot een kritische reflectie op zijn professionele handelen'.

Pedagogische verantwoordelijkheid

Het gesprek vindt plaats na de solo's van de laatste klas in de reeks. Daar mocht ik bij zijn en dat was een hele ervaring. Je voelde de spanning voor- en de ontlading achteraf. In het gesprek merk je de bezieling van docent Sander Plomp. "Om studenten deze pedagogische verantwoordelijkheid bij te brengen maken we ze in het derde jaar bewust van de eigen effectieve en ineffektieve gedragspatronen. Door middel van de sociale wetenschap, agressie management, rugby en dans. Om zo uiteindelijk de eigen ineffektieve patronen te kunnen bijstellen en invloed te kunnen uitoefenen op ineffektieve groepspatronen binnen de eigen stage/onderwijs. Vanuit de sociale wetenschap krijgen de studenten kaders mee met betrekking tot onder andere: groepsontwikkelingsfasen, systeemtheorie, scriptcirkel en conflicthantering. Vanuit agressie management wordt gekeken naar hoe een student omgaat met presteren onder druk

en agressie en hoe dit te kunnen reguleren en de-escaleren. Bij rugby ligt de focus op hoe je respectvol met elkaar omgaat. Hoe breng je iemand op een veilige wijze zonder angst naar de grond om het mooie spel te kunnen spelen? De solo dient er uiteindelijk voor om alle verkregen informatie binnen het thema over jezelf te bundelen tot een intentionele dans met jezelf als middelpunt."

Proces

Sander: "Het proces begint met het inzichtelijk krijgen welke mogelijke patronen de student belemmeren in wie hij/ zij wilt zijn (de beste docent). Jezelf durven en kunnen zijn is de basis voor elke professionele ontwikkeling. Door middel van de reflectieopdracht bij het vak sociale wetenschap beschrijven de studenten hoe ze gevormd zijn tot wie ze nu zijn. De opvoeding, je schooltijd, je vrienden, sport, stage, bijzondere gebeurtenissen en verlies geven allen kleur maar soms ook littekens aan het leven. De gevoelde emotie als oorsprong van het ontstane patroon probeert de student te verbeelden in beweging met behulp van 'Laban'. Door 'semiotiek' (beeldtaal) vind er een vertaling plaats in vormen en lijnen op de vloer tezamen met 'viewpoints in time and space' dat de bewegingen in tijd, kracht en ruimte juist laat verhouden. Zo ontstaat er een intentionele het-lijf-spreek-choreografie die het verleden, heden en toekomst van de individuele student weergeeft....."

Laban movement analysis (LMA), sometimes Laban/ Bartenieff movement analysis, is a method and language for describing, visualizing, interpreting and

documenting human movement. It is based on the original work of Rudolf von Laban {Wikipedia}

“Dat kan niet zonder coaching. De gesprekken die mijn collega’s en ik met studenten hebben gedurende het semester gaan over uiteenlopende zaken: indrukwekkende gebeurtenissen vanuit hun jeugd, ik sta niet ontspannen voor de klas, relatie problemen, hoe ga je om met onverwachte escalatie situaties in de klas, ik heb last van uitstelgedrag, etc.. We proberen dan te achterhalen hoe de student die specifieke situatie heeft beleefd, mogelijk heeft gehandeld en of de gebeurtenis nog steeds van invloed is op het handelen nu. Door de gesprekken en het verkrijgen van nieuwe inzichten beginnen de positieve gespreksballetjes vaak te rollen, binnen de klas, op stage of thuis.”

‘Maar Mees waarom moet ik dat dan allemaal in een dans laten zien?!’ In een voorbeeld aan de studenten wordt duidelijk gemaakt hoe belangrijk lichaamstaal is. Sander: “Als leerlingen op stage de les binnen komen lezen zij jou onbewust binnen enkele seconden en weten ze of ze in de les met je kunnen sollen of dat het wijzer is om goed naar je te luisteren. Lichaamstaal is vele malen sterker dan de verbale variant. Als studenten weten hoe ze zich non-verbaal goed kunnen uitdrukken dan is dat dikke winst. De solo-dans is een ultieme non-verbale oefening waarin je met je lijf als instrument een verhaal verteld aan het publiek waar je emotioneel vandaan komt en waar je naar toe wilt groeien. De aanloop naar de performance is voor iedere student verschillend. De een vindt het een uitdaging, de ander ziet er als een berg tegenop maar doet het toch. De uitkomst is voor bijna iedere student een vorm van trots zijn op jezelf. Ze hebben een bepaalde angst/schroom overwonnen. De student heeft ten overstaan van de groep (soms 90 man publiek) zichzelf blootgegeven en daar is moed voor nodig.

We hopen hiermee een zaadje te planten dat de persoonlijke- en daarmee ook de professionele ontwikkeling in beweging brengt.”

Formatief evalueren

Dit hele traject duurt een semester, waarin de vier vakken zes keer alternerend de revue passeren, en mondt uit in het doen van de solo-performance. In de uitvoering zie je grote technische verschillen. Er wordt echter niet beoordeeld. De studenten krijgen geen cijfer. Wel moeten ze wat ze gaan doen minstens twee keer voorgelegd hebben aan de docent en daar feedback over hebben gehad. Het belangrijkste echter is of de docent, en het uiteindelijke publiek, gelooft wat ze zien. “Als je dichtbij je eigen verhaal blijft, intentioneel beweegt en de verkregen feedback verwerkt, komt het goed en daaraan is de technische uitvoering ondergeschikt.

Naast een enkele student die op de dag van de performance geblesseerd is heb je er ook die van tevoren al komen vertellen dat ze er nog niet aan toe zijn om zichzelf op deze manier voor een groep te laten zien. Gelukkig is er altijd een tweede kans verderop in het jaar.”

Slot

Het resultaat van een semester les krijgen in vier verschillende vakken met hetzelfde doel heb ik gezien. Daarom wilde ik meer weten van de achtergrond. Sander vat het mooi samen: “Het is een mooi proces. Volgens Biesta zou het subjectivering zijn maar het is ook ‘Bildung’ (in de zin van zelfontplooiing). Het maakt in de klas in ieder geval een hoop los. Plotseling begrijpt men waarom een student op een bepaalde wijze reageert. Ze gaan andersoortige vragen stellen. Er komt een ander contact tot stand. De cohesie in de groep wordt sterker. Kortom dit is een mooi concept dat de student verder helpt in zijn ontwikkeling.” In die zin kun je spreken van een serie succeslessen.

Contact

hans.dijkhoff@kvlo.nl

Kernwoorden

themaonderwijs, pedagogische verantwoordelijkheid, reflectie

